

Arutelu jätk. Arutelu sai alguse küll ühistulise tegevuse küsimustest, kuid jõuab ...

Osaliselt võib sinuga ju nõus olla. Nõustuda saab, et Eesti vabariigi algusaegadel ei olnud mitmeski valdkonnas huvilisi. Tegelikult ei olnud teadmisi ja oskusi ja kogemust. See väljendus igal tasandil, sj riigi juhtimisel. Riigi juhid ei osanud oma tööd, puudusid visioonide ellu viimiseks tegevuskavad jms. See andis muidugi piiramatud võimalused neile, kes oskasid oma ideid promoda. Sh oli küllaldaselt ka aferiste ja spekulante, kes isamaalisuse lipu varjus oma isiklikust kasust johtuva ellu suutsid viia. Ma ei soovi siinkohal öelda, et meie äripankade eestvedajad kõik olid aferistid, mõned kindlasti, kuid ma tahan öelda, et ärilisest huvist kantuna tehti riigi poolt seadusi, mis polnud kantud avalikust huvist. Jah, toona ei osanud ühistulise tegevuse eestvedajad nii kõrgele veel vaadata, neil oli tegemist palju maalähedasemate teemade lahendamisega. Siin oleks olnudki riigi kohus analüüsida maailmapraktikaid ja selgitada seaduseandjatele, et jättes kogu rahanduse vaid äripangandusele, võib minna halvasti. Isegi seda oleks võinud ju läbi mängida, mis juhtub siis kui vabaturu tingimustes meie rahvuslikule kapitalile loodud pank välisinvestorite poolt üle võetakse. Neid analüüse ei tehtud ja täna oleme suhteliselt rumalas seisus, sh meie juhid ka ei taha seda tunnistada. Tundub, et neile „tiksub“ ajaloos tehtud otsuste eest tänaseni. (Laar oli ju isegi Rootsisis panga palgalehel. Ega teda sinna ju ei võetud pügamata habeme ja halva diktsiooni tõttu:)). Samas nagu ma juba ütlesin, pangandus on osa majandusest ja kõlbab siinkohal vaid heaks näiteks sellest, et see mis tundus 20 aastat tagasi õige, ei ole seda täna enam mitte. Samasuguseid näiteid (äri meeste huvi domineerimine seadustandvate institutsioonide üle) võib tuua ju kimbuga. Vaatame vaid erastamisagentuuri poolt läbi viidud erastamisi, võrdleme erastajate nimedega jne. Aga see pole momendil relevantne.

Tegelikult pole äri meeste lobitöö tundmatu üheski kapitalistlikus majanduses/demokraatias. Oluline on teadmine, et järjepidevalt ja jätkusuutlikult arenenud demokraatias on riik targem ja kontrolli süsteemid tõhusamad. Lobitööd tehakse küll, kuid „läbirääkimistel“ riiki esindavad ei lükka meelega oma tasku, vaid toovad sisse ka ühiskondliku mõõtme. Seda meil kahjuks pole tänaseni eriti juhtunud. Siit ka erinevus sellest, et vanades demokraatias aitab riik oma alamaid rasketel aegadel, meil aga lähtutakse suuresti põhimõttest „uppuja päästmine on uppuja asi“. Seda siis keskvoimu tasandil. Kohalikul tasandil nii küüniliselt ei käituta, kuid eelduseks on, et KOV-il oleks vahendeid oma inimeste aitamiseks. Kahjuks on neid vähestel.

Sinu viimasest kirjutisest saab lugeda kas tahtmatut või tahtlikku pealiskaudsust. Pealiskaudsus ei tule kasuks. Toon näite. Mina ütlesin, et tugeva riigi kontseptsioon El võrdu astmelise tulumaksuga. Selles peale sina võrdsustad astmelise tulumaksu kogu maksundusega. Kui loed üle, siis loodetavasti saad aru mida mõtlesin. Aga vahet pole. Muidugi on maksundus instrument, kuid see koosneb ikka palju

rohkematest komponentidest kui vaid tööjõu maksudest. Maksundus on instrument ja seda tuleks nii võtta, ta pole asi iseenesest, vaid on vahend, millega tagatakse ühiskondlike kokkulepete ellu viimine. OLULINE on siinjuures hoopiski see ühiskondlik kokkulepe erinevates elu valdkondades. Neid kokkuleppeid nimetatakse strateegiateks, poliitikateks jne. Neist ühe riigi juures ehk oluliseimaks on regionaalpoliitika. Kui selles suudetaks kokku leppida, siis sealt saaks seda sasipundart ka lahendada hakata. On vaja saavutada ühesugune arusaam, et kas Eesti tulevik ongi sellest, et kogu maa voolab kokku kahte keskusesse või soovitakse hoida elus ka Eesti maapiirkonnad. Esimesel juhul pole probleemi ja me ei pea tegema midagi, sest isevoolsus teeb ise kõik. Oht selles, et maapiirkonnad jäävad tühjaks. Teise stsenaariumi kokkuleppimisel tuleb mängu tuua maksundus kui võimalik instrument stsenaariumi täitmise tagamiseks. Ja siin me ei räägi üldse esimeses järjekorras astmelisest tulumaksust. Siin peab riik hakkama tegutsema ühes eelpool toodud näite kohaselt (kanalisatsioon) ülepumplana, mis tõstab torudes vee teisele tasandile ja annab talle uue suuna ja hoo. Seega riik peab tegema ettevõtjatele huvitavaks oma tegevuse viimiseks tagasi keskustest välja. Inimesed liiguvad selgelt töökohtade järel, loogiliselt nihkuvad ka teenused, elamuehitus jms. See on pikk protsess, kuid kuskilt tuleb alustada. Siia juurde lisada astmeline tulumaks, lisada KOV-idele laekuva maksu osakaalu suurendamine ja ka õiguse andmine muuta astme sees protsenti, ettevõtte tulumaksust KOVidele osa eraldamine vms. Lisaks käibemaksu variatsioonid (sh ka nt lukskaupade km kasvatamine jms). Seega mõte on selles, et maksundusest peabki saama tõeline instrument, mis arvestab kõrvaltingimusi ja pole vaid ja pelgalt täpselt ühtedel alustel arvepidamine.

Kuivõrd meil täna pole pikaajaseid strateegiaid, siis nende väljatöötamine on prioriteet. Keeruline maksusüsteem ei ole ega saagi olla tsentraliseerimisega hirmutamise aluseks. Kui maksundus ongi vaid instrument pikaajaste eesmärkide saavutamiseks, siis paneb paika tsentraliseerimise/detsentraliseerimise see strateegia ja mitte instrument selle strateegia ellu viimiseks. Tsentraliseerimine (hiilivalt küll) toimub täna. Skeem lihtne: lõikame KOV-idelt sissetuleku, seejärel süüdistame neid saamatutes avalikke ülesandeid täita, siis võtame mõne ülesande täita mõnele ministriumile, seejärel väidame, et võtsime ülesande ära ja seega võtame ka vahendeid vähemaks jne. Muide tsentraliseerimisest rääkis kohtumistel KOV-ide esindajatega ka tänase regionaalministri nõunik. Ja väga iseenesest mõistetavalt . Jah, just sama nõunik, kes „töötas välja“ Kiisleri 6 mudelit, mis on iseenesest ka heaks näiteks regionaalpoliitika puudumise kohta.

Loodan, et Agu tegi nalja kui väitis oma viimases loos, et heaolu ühiskonnast tuleneb vaid probleem. Mina seda kindlasti ei toeta. Kutsun sammu tagasi astuma ja püüdma vaadata suurt pilti. Milleks riik on loodud? Kas selleks, et oleks hea elada käputäiel? Ei usu. Üks tervelt mõtlev riik teab, et tema asi on oma kodanikelt heal ajal koguda varu (ja seda ka suurendada) selleks, et neid kodanikke halval ajal aidata toime tulla. See ongi heaolu ühiskonna ja meie riigi vahe. Meie omad otsustasid raskel ajal käituda põhimõttel „iga uppuja päästmine on tema enda asi“. Ja tulles tagasi ühistusliku tegevuse juurde, siis kriisi ajal ühistegelikul põhimõttel tegutsev

ettevõtlus on palju paindlikum ja ka jätkusuutlikum, muidugi juhul kui eelnevalt on osatud õigesti investeerida. Seega jätkan selle arutelu selleski faasis ikka ühistegevuse toetamist ja kaitsmist.